

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI TARBIYALASHDA OILANING ROLI

Komilova Kimyaxon

Qo`qon davlat universiteti Maktabgacha ta`lim kafedrası o`qituvchisi

Annotatsiya: Oilaning bola shaxsi shakllanishida ahamiyati shundan iboratki, bola o'z hayotining muhim qismini unda yashaydi va u maktabga kirgunga qadar allaqachon shaxs sifatida shakllangan bo`ladi. Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalashda oilaning roli to`g`risida fikr yuritiladi.

Kalit so`zlar: hamkorlik, rivojlanganlik darajasi, shaxsga yo`naltirilgan ta`lim, innovatsiyalar, kasbiy faoliyat, bola kompetensiyasi, o`qitishning zamonaviy metodlari.

Аннотация: Значение семьи как воспитательного института заключается в том, что ребенок живет в ней значительную часть своей жизни, Она составляет основу личности ребенка, и до того, как он пойдет в школу, он уже более чем наполовину сформирован как личность. В статье рассматривается роль семьи в воспитании детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: взаимодействие, уровень развития, личностно-ориентированное образование, инновации, профессиональная деятельность, компетентность ребенка, современные методы обучения.

Annotation: The significance of the family as an educational institution lies in the fact that the child lives in it for a significant part of his life, and no educational institution can exist as long as it affects his personality. compared to family. The article discusses the role of the family in the upbringing of preschool children.

Key words: creative abilities, level of development, student-centered education, innovations, professional activity, child's competence, modern teaching methods.

Oila an'anaviy ravishda asosiy ta'lim muassasasi hisoblanadi. Bola bolaligida oilada nimani qo'lga kiritisa, uni keyingi hayoti davomida saqlab qoladi. Oilaning ta'lim muassasasi sifatidagi ahamiyati shundan iboratki, bola o'z hayotining muhim qismini unda yashaydi va uning shaxsiyatga ta'sir qilish muddati bo'yicha hech bir ta'lim muassasasi bo'la olmaydi. oila bilan solishtirganda. Bu bolaning shaxsiyatiga asos soladi va u maktabga kirgunga qadar uning yarmidan ko'pi allaqachon shaxs sifatida shakllangan. Oila shaxsni shakllantirish, undagi umuminsoniy va individuallashtirilgan fazilatlarni rivojlantirishning kuchli omilidir, chunki oilada bola birinchi navbatda o'ziga va boshqalarga nisbatan xulq-atvor, munosabatlar va his-tuyg'ularning me'yorlarini o'rganadi. Oila bolalarni boshlang'ich ta'lim, jismoniy, psixologik va umuman, ijtimoiy himoya qilish va qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi. Yaxshi ota-onalar yaxshi bolalarni tarbiyalaydilar. Kelajakdagi ota-onalar maxsus adabiyotlarni o'rganish yoki maxsus ta'lim usullarini o'zlashtirish orqali shunday bo'lishlari mumkin deb o'ylashadi, ammo bilimning o'zi etarli emas.

Ota-onalar bolaning birinchi ijtimoiy muhitini tashkil qiladi. Ota-onalarning shaxsiyati har bir inson hayotida muhim rol o'ynaydi. Hayotning og'ir damlarida ota-onalarga, ayniqsa, onalarga ruhan murojaat qilishimiz bejiz emas. Shuning uchun ham ota-onaning birinchi va asosiy vazifasi bolada uning mehribon va g'amxo'rlikiga ishonch hosil qilishdir. Hech qachon, hech qanday holatda, bolada ota-ona mehriga shubha bo'lmasligi kerak. Bola bilan chuqur doimiy aloqada bo'lish ta'lim uchun universal talabdir. Aloqani saqlab qolishning asosi bolaning hayotida sodir bo'layotgan hamma narsaga samimiy qiziqishdir. Kontakt hech qachon o'z-o'zidan paydo bo'lolmaydi, u hatto chaqaloq bilan ham qurilishi kerak. Bolalar va ota-onalar o'rtasidagi o'zaro tushunish, hissiy aloqa haqida gapirganda, biz ma'lum bir dialogni, bola va kattalarning bir-biri bilan o'zaro munosabatini nazarda tutamiz. Aynan bola oilaning umumiy hayotida ishtirok etsa, uning barcha maqsad va rejalarini baham ko'rsa, tarbiyaning odatiy yakdilligi yo'qoladi, haqiqiy muloqotga o'tadi. Dialogik tarbiyaviy muloqotning eng muhim xususiyati bola va kattalar pozitsiyalari o'rtasida tenglikni o'rnatishdir. Bolaning shaxsiyati va xarakterning o'ziga xos xususiyatlariga salbiy baho berishdan qat'iyon voz kechish kerak. Ota-onalarning bolaga nisbatan salbiy baholarini nazorat qilish Bu, shuningdek, zarur, chunki ko'pincha ota-onalarning qoralashi orqasida butunlay boshqa sabablarga ko'ra paydo bo'lgan o'z xatti-harakatlaridan norozilik, asabiylashish yoki charchoq bor.

Bolaning mustaqilligi. Ota-ona va bola o'rtasidagi aloqa eng kuchli insoniy rishtalardan biridir. Agar o'sib ulg'aygan bolalar bu aloqani uzoqlashtirish istagini kuchaytirsalar, ota-onalar uni iloji boricha uzoqroq saqlashga harakat qilishadi. Bu muammoni hal qilish, boshqacha aytganda, bolaga ma'lum bir mustaqillik o'lchovini berish, birinchi navbatda, bolaning yoshi bilan tartibga solinadi. Shu bilan birga, ko'p narsa ota-onalarning shaxsiyatiga, ularning bolaga bo'lgan munosabati uslubiga bog'liq. Ma'lumki, oilalar bolalarga beriladigan erkinlik va mustaqillik darajasida bir-biridan juda farq qiladi. Oilaviy tarbiyadagi xatolar. Ba'zi ota-onalar uchun bolani tarbiyalash yutuq motivatsiyasi deb ataladi. Ta'limning maqsadi - ota-onalar zarur shart-sharoitlarning yo'qligi yoki ularning o'zlari etarlicha qobiliyatli va qat'iyatli bo'lmaganligi sababli erisha olmagan narsaga erishishdir. Ota-onalarning bunday xatti-harakati ongsiz ravishda ota-onalarning o'zlari uchun xudbinlik elementlarini oladi: "Biz bolani o'z qiyofamizda shakllantirmoqchimiz, chunki u bizning hayotimizning davomchisi ..." Ammo bola o'ziga yot bo'lgan talablarga ham isyon ko'rsatishi mumkin, bu esa amalga oshmagan umidlar tufayli ota-onalarning hafsalasi pir bo'lishi mumkin va buning natijasida bola va ota-onalar o'rtasidagi munosabatlarda chuqur nizolar paydo bo'ladi. Shunday oilalar borki, ularda ta'lim maqsadlari go'yo bolaning o'zidan uzoqlashib, unga emas, balki ota-onalar tomonidan tan olingan ta'lim tizimini amalga oshirishga qaratilgan. Ba'zi ota-onalar Nikitin oilasining tarbiyasi g'oyalariga ergashib, erta intellektual o'rganish zarurligini targ'ib qilishadi yoki chaqiruv: "Yurishdan oldin suzish"; boshqa oilalarda to'liq kechirimlilik va ruxsat berish muhiti hukm suradi, bu ota-onalarning fikriga ko'ra, ta'limning Spokk modelini amalga oshiradi, bu bola ta'lim uchun emas, balki bola uchun ta'lim ekanligini unutadi. Ta'lim muayyan fazilatlarini shakllantirish sifatida. Bunday hollarda, ota-ona o'z tarbiyasini bolaga ushbu "ayniqsa qimmatli" xususiyatga ega bo'ladigan tarzda quradi. Masalan, ota-onalar o'g'li yoki qizi mehribon, bilimdon va jasur bo'lishi kerakligiga ishonch hosil qiladi. Ota-onalarning qadriyatlari bolaning

rivojlanishining yosh xususiyatlariga yoki unga xos bo'lgan individual xususiyatlarga zid kela boshlagan hollarda, mustaqillik muammosi ayniqsa aniq bo'ladi. Ta'limning maqsadi nima? Ta'lim maqsadi - donoligi, mustaqilligi, badiiy ijrochiligi va muhabbati bilan ajralib turadigan shaxs kamolotiga ko'maklashish. Shuni esda tutish kerakki, bolani erkak qilish mumkin emas, lekin siz bunga faqat hissa qo'shishingiz va aralashmasligingiz mumkin, shunda u o'zida erkakni rivojlantiradi.

Oilaviy hayot davomida bolani tarbiyalashda rioya qilinishi kerak bo'lgan asosiy asoslar: bola bilan muomala qilishda soflik, so'z va ishda izchillik, tarbiyachining harakatlarida o'zboshimchalikning yo'qligi yoki bu harakatlarning shartliligi va e'tirof etilishi. bolaning shaxsiyati, unga shaxs sifatida doimiy munosabatda bo'lish va uning shaxsiy daxlsizlik huquqini to'liq tan olish. Oilaviy ta'limning butun siri bolaga o'zini ochish, hamma narsani o'zi qilish imkoniyatini berishdan iborat. Kattalar o'zlarining shaxsiy qulayliklari va zavqlari uchun yugurib, hech narsa qilmasliklari kerak, balki har doim bolani tug'ilgan birinchi kundan boshlab, uning shaxsiyati va bu shaxsning daxlsizligini to'liq tan olgan holda, unga shaxs sifatida munosabatda bo'lishlari kerak. Ota-onalar uchun shaxsni tarbiyalash uchun eslatma:

- Bolani qanday bo'lsa, shunday qabul qiling, shunda u har qanday sharoitda ham unga bo'lgan muhabbatingiz o'zgarmasligiga ishonch hosil qiladi.

- U nimani o'ylashini, nimani xohlashini, nima uchun o'zini shunday tutayotganini va boshqacha emasligini tushunishga intiling.

-Bolani faqat o'ziga ishonsa va ishlasa, u hamma narsaga qodirligini ruhlantirish.

-Farzandning har qanday nojo'ya xatti-harakatlarida, avvalo, o'zini ayblash kerakligini tushunib oling.

- Farzandingizni "haykaltaroshlik" qilishga urinmang, balki u bilan umumiy hayot kechiring; unda tarbiya ob'ektini emas, balki shaxsni ko'ring.

- Farzandingiz yoshingizda qanday bo'lganingizni tez-tez eslang. - Esda tutingki, bu sizning so'zlaringiz emas, balki shaxsiy namunangizdir.

Inson shaxsini shakllantirishda oila muhim rol o'ynaydi. Ota-onalar bolaning birinchi tarbiyachilari va o'qituvchilari, shuning uchun uning shaxsini shakllantirishda ularning roli juda katta. Farzandni tarbiyalash - bu buyuk san'at, chunki ta'lim jarayonining o'zi ota-onalarning qalbi, ongi va irodasi bilan uzluksiz mehnatidir. Har kuni ular bolaga yaqinlashish yo'llarini izlashlari, hayot tomonidan ilgari surilgan ko'plab aniq vaziyatlarni hal qilish haqida o'ylashlari kerak, lekin har doim ham to'g'ri echimni topish mumkin emas. Haqiqiy Insonni tarbiyalash oson ish emas; vaqt va kuch va bilim va muayyan ko'nikmalarni talab qiladi. Aql bilan chambarchas bog'langan, tajriba va ilm-fan bilan boyitilgan mehribon mehribon yurakgina yosh shaxsni tarbiyalash va shakllantirishga muvaffaqiyatli hissa qo'shadi. Har bir zamonaviy ota-ona bolani har tomonlama tarbiyalash, uni jamiyat hayotiga tayyorlash nafaqat bog'cha, balki eng avvalo oila tomonidan hal qilinadigan asosiy ijtimoiy vazifa ekanligini tushunishi kerak. Oilada bola birinchi ijtimoiy tajribani oladi. Agar ota-onalar manfaatlar kengligi, mamlakatda, dunyoda sodir bo'layotgan hamma narsaga samarali munosabatda bo'lishlari bilan ajralib tursa, bola o'z kayfiyatini baham ko'radi, ularning ishlari va tashvishlariga qo'shib, tegishli axloqiy me'yorlarni o'rganadi. Insonning shaxsiyatini shakllantirishda oilaviy mikroiklimning ta'siri katta.

Xulosa o`rnida aytish kerak-ki, oila - bu bolaning his-tuyg'ulari maktabidir. Kattalar o'rtasidagi munosabatlarni, ularning hissiy reaksiyalarini kuzatish va unga yaqin odamlarning his-tuyg'ularining barcha xilma-xilligini his qilish, bola axloqiy va hissiy tajribaga ega bo'ladi. Tinch muhitda bola xotirjam, u xavfsizlik hissi, hissiy muvozanat bilan ajralib turadi. Bola tabiatan faol va izlanuvchan, u atrofida ko'rgan va eshitgan hamma narsani osongina o'zlashtiradi, kattalarning kayfiyati unga uzatiladi. Oilada qanday hissiy taassurotlar olishi muhim: ijobiy yoki salbiy; u kattalarning qanday ko'rinishlarini kuzatadi: samimiylik, g'amxo'rlik, muloyimlik, do'stona chehralar, xotirjam ohang, hazil yoki shov-shuv, asabiylik, g'amginlik, hasad, mayinlik, ma'yus yuzlar. Bularning barchasi tuyg'ularning o'ziga xos alifbosi - kelajakdagi shaxsiyat qurilishidagi birinchi g'ishtdir. Axloqiy tarbiyaning asosiy vazifasi bolaning axloqiy tuyg'ularini, ijobiy ko'nikmalarini va xulq-atvorini rivojlantirish va tarbiyalashdir. Maktabgacha yosh hissiyotlarning rivojlanishi uchun to'g'ri keladi. Tuyg'ularning rivojlanishiga ijobiy ta'sir karikaturalarni tomosha qilish, ibratli she'rlar, ertaklar va hikoyalar o'qish orqali ta'minlanadi, bu erda asosiy rol yaxshilikning yovuzlik ustidan g'alabasiga beriladi. Multfilm yoki ertakdan ta'sirlangan bola qahramonlarning xatti-harakatlarini tahlil qila boshlaydi; shuning uchun bola o'z xatti-harakatini tushunishni o'rganadi, u o'z harakatlari haqida o'ylashni boshlaydi. Ota-onalar farzandiga ma'lum ko'nikma va odatlarni singdirishlari kerak

ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi PQ-3305-son “O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida”gi qarori.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-dekabrdagi PQ-2707-son “2017-2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qarori.

3. O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarga qo'yiladigan “Davlat talablari”. 2018-yil 3-iyul, ro'yxat raqami 3032.

4. “Ilk qadam” davlat o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligining 2018-yil 7-iyuldagi 4-sonli hay'at yig'ilishi qarori bilan tasdiqlangan va nashr etilgan dasturi.